

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
“ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР”

21-22 травня 2009 року

м. Тернопіль

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2009

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції

**“ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР”**

21-22 травня 2009 року

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2009

УДК 614.253.52(07.07)

Відповідальний за випуск: проф. Мисула І.Р.

Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір/ Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. – Тернопіль : ТДМУ, 2009. – 314 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ

УДК378. 147. 018. 46: 614. 23: 615. 065

Білай І. М., Дарій В. І., Бушчуєва І. В., Райкова Т. С., Зарічна Т. П., Демченко В. О., Білоус М. В., Пругло Є. С.

ПОБІЧНІ РЕАКЦІЇ ТА КОНТРОЛЬ БЕЗПЕКИ ЛІКІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНТЕРНІВ

Запорізький державний медичний університет

В роботі розглянуті основні принципи проведення практичних занять за побічними реакціями та контролем безпеки ліків для провізорів-інтернів на факультеті післядипломної освіти. Приділена увага формуванню навичок інтернами самостійно оцінювати безпеку лікарських засобів та проводити корекцію виявлених побічних ефектів.

ПОБОЧНЫЕ РЕАКЦИИ И КОНТРОЛЬ БЕЗОПАСНОСТИ ЛЕКАРСТВ: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОСЛЕДИПЛОМНОЙ ПОДГОТОВКИ ИНТЕРНОВ

В работе рассмотрены основные принципы проведения практических занятий по побочным реакциям и контролю безопасности лекарств для провизоров-интернов на факультете последипломного образования. Уделяется внимание формированию навыков интернами самостоятельно оценивать безопасность лекарственных средств и проводить коррекцию выявленных побочных эффектов.

BY-REACTIONS AND CONTROL OF SAFETY OF MEDICATIONS: MODERN PROBLEMS OF POSTDEGREE PREPARATION OF INTERNS

In work basic principles of conducting are considered practical employment on by-reactions and control of safety of medications for pharmacists - interns on the faculty of postdegree education. Attention forming of skills by interns is spared independently to estimate safety of medications and conduct the correction of the exposed side effects.

Ключові слова: побічні реакції, контроль безпеки ліків, післядипломна підготовка провізорів.

Ключевые слова: побочные реакции, контроль безопасности лекарств, последипломная подготовка провизоров.

Keywords: by-reactions, control of safety of medications, postdegree preparation of pharmacists.

Вступ. Вперше в історії людства медична громадськість і лікарі-фахівці почали приділяти увагу проблемі безпечного застосування лікарських засобів лише в кінці дев'ятого сторіччя. Переломним для міжнародного співтовариства в цьому напрямі став 1961 рік - «галідомідова трагедія», виявлення розвитку «грей-синдрому» у дітей при застосуванні хлорамфеніколу, заборона в 1971 році застосування діетилstilbестролу у зв'язку з розвитком злоякісних пухлин в статевих органах дівчаток, матері яких застосовували цей препарат. Це вимушує світову медичну громадськість і уряд зосередити зусилля на заходах, які б надійно забезпечили безпеку пацієнтів.

У зв'язку з цим проблема безпеки лікарських препаратів стає все більш актуальною у всьому світі. За останні роки в літературі з'являється все більше повідомлень про несприятливі наслідки застосування лікарських засобів, що пов'язано як з появою все більш активних препаратів, так і з нерациональним їх використанням. Крім того, ряд побічних ефектів виявляється лише при тривалому клінічному вивченні лікарських засобів. Так, за даними різних авторів, у 10-30 % хворих, що лікуються лікарськими препаратами, розвиваються різні прояви побічної дії ліків і навіть з летальним результатом. За даними ВООЗ у промислово розвинених країнах в 5 % випадків причиною госпіталізації в стаціонар є розвиток побічної дії ліків.

Проблема ускладнень фармакотерапії однаково важлива як для лікарів, так і провізорів, які повинні орієнтуватися в крузі питань, пов'язаних з призначенням і застосуванням лікарських засобів. Провізор повинен здійснювати повноцінну фармацевтичну опіку, яка має на увазі ухвалення відповідальності перед конкретним пацієнтом за результат лікування лікарськими препаратами, що включає не тільки раціональний вибір лікарського засобу, оптимальну лікарську форму, шляхи введення, грамотне комбінування лікарських речовин, але й облік, і попередження ускладнень фармакотерапії. Особливо важливим клініко-фармацевтичним аспектом при проходженні очного циклу інтернатури провізорами є формування умінь інтернами самостійно оцінювати безпеку лікарських засобів і проводити корекцію виявлених побічних ефектів.

Основна частина. Підчас проведення викладачем теоретичної частини заняття він акцентує увагу інтернів на побічних реакціях, які від можливості прогнозу можуть бути: передбаченими (закономірними) і непередбачуваними (непередбаченими). При цьому у разі виникнення ускладнень фармакотерапії звертається увага на способи корекції небажаних ефектів, таких як зміна швидкості введення, шляхи введення, розподіл дози препарату протягом доби, характер харчування; поєднання з прийманням їжі; зміна наслідків чинників зовнішнього середовища; відміна препарату, що потенціює побічні ефекти; фармакологічна корекція; зменшення дози препарату, відміна препарату (заміна препарату).

Залежно від переважної локалізації і клінічної характеристики побічні ефекти лікарських засобів виявляються в шкірі, шлунково-кишковому тракті, легенях, системі крові, серцево-судинній системі, ендокринній системі і обміні речовин, сечостатевої системі, ЛОР-органах, опорно-руховому апараті, центральній нервовій системі, органах зору. Наголошується, що за період 1996-2007 років у відділі фармакологічного нагляду Державного фармакологічного центру Міністерства охорони здоров'я України надійшли повідомлення про побічні реакції лікарських засобів, які були виявлені у вигляді алергічних реакцій з боку шкіри (33 %), симптомів захворювань шлунково-кишкового тракту (23 %), захворювань серцево-судинної системи (17 %). 47 % побічних ефектів реєстрували при застосуванні комплексної фармакотерапії (до трьох лікарських засобів).

Серел повідомлень 52 % випадків про підозру на побічні реакції на засоби вітчизняного і 48 % - зарубіжного виробництва. Найчастіше відзначали побічну дію при застосуванні серцево-судинних засобів (26 %) і антиаритмічних препаратів (21 %).

Інтерни-провізори повинні засвоїти, що за характером розвитку ураження побічні ефекти можуть бути: гострі, підгострі і хронічні, - а за течією ускладнень фармакотерапії: самостійні, під впливом додаткових чинників, що прогресують.

Практична частина заняття починається з вибору комплексу клінічних, функціональних і біохімічних методів дослідження, необхідних для спостереження і виявлення за ступенем вираження побічних ефектів лікарських речовин. При аналізі клінічних історій хвороби інтерн повинен уміти виявити: які зміни в динаміці клінічних і лабораторних даних пов'язані з перебігом захворювання, з впливом препарату, призначеного з лікувальною метою, а які є проявом побічного ефекту. Самостійна робота інтернів відбувається в кабінетах функціональної діагностики. Тут проводиться одноразове вивчення ряду фармакологічних препаратів, основні побічні ефекти від застосування яких можна передбачати на підставі вивчення механізму дії (ефект першої дози). Як методи контролю використовують аналіз частоти серцевих скорочень, величину артеріального тиску. Вивчається динаміка показників електрокардіограми, показники працездатності в тесті на велоергометрі, тип реакції серцево-судинної системи в пробі на навантаження. Вивчаються такі побічні реакції серцево-судинних препаратів, як брадикардія, порушення атріовентрикулярної провідності, ортостатична гіпотензія. Окрім цього, фіксуються суб'єктивні побічні відчуття з боку органів шлунково-кишкового тракту, центральної нервової системи. Акцентується увага на те, що наявність і ступінь вираження побічного ефекту, насамперед, свідчать про функціональні порушення в аналізованій системі. Це можна продемонструвати при вивченні серцево-судинних ефектів, при застосуванні? -стимуляторів у хворих із бронхоспастичним синдромом. Проводиться аналіз ступеня вираження прямого лікувального ефекту і величини побічного ефекту. При цьому прямий ефект може оцінюватися за даними пневмотахіметрії або спірографії, а побічний - за величиною частоти серцевих скорочень і артеріальному тиску.

В процесі практичної роботи інтерни аналізують і зіставляють теоретичні знання, отримані з даної теми в період вузівської підготовки в курсі фармакології і з суміжних дисциплін з практичним аналізом побічних ефектів препаратів, що вивчаються. При цьому особливу увагу необхідно звернути на зв'язок виявлених побічних ефектів з клінічним статусом пацієнтів, дозою, способом введення, особливостями фармакодинаміки препарату, що вивчається. При проведенні практичного заняття на конкретних історіях хвороби аналізуються принципи корекції побічних ефектів лікарських засобів.

Висновки. Таким чином, проблема побічних реакцій дуже важлива для провізорів-інтернів, в першу чергу, у зв'язку з появою великої кількості нових сучасних лікарських засобів. По-друге, провізор-інтерн повинен проводити фармацевтичну опіку для ефективного та безпечного застосування препаратів. Особливою умовою є взаємозв'язок між ускладненнями фармакотерапії та клінічним статусом хворих, фармакокінетичними та фармакодинамічними властивостями лікарських засобів.

Література

1. Астахова А. В., Лепяхин В. К. Неблагоприятные побочные реакции и контроль безопасности лекарств: Руководство по фармадзору. - М.: Кошго-Центр, 2004. - 200 с.
2. Вікторов О. П. Сучасні підходи до вивчення та контролю побічної дії ліків // Фарм. журн. - 1995. - № 6. - С. 6-12.
3. Михайлов И. Б. Клиническая фармакология. - СПб.: Фолиант, 1998. - 496 с.
4. Організація фармакологічного нагляду в Україні / Стефанов О. В., Вікторов О. П., Мальцев В. І. та ін. - К.: Авіценна, 2002. - 88 с.
5. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И. А. Зупанец, В. П. Черных, С. Б. Попов и др. - Х.: Мегаполис, 2003. - 608 с.
6. Чекман И. С. Осложнения фармакотерапии. - К.: Здоров'я, 1980. - 236 с.

УДК 378.147.018.46:004:614.23:616-053.2]001.76

Боярська Л. М., Котлова Ю. В., Рыжов О. А.

ПЕРЕВАГИ І СКЛАДНОЩІ ДИСТАНЦІЙНОГО ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ПЕДІАТРІВ

Запорізький державний медичний університет

Преваги і складнощі дистанційного післядипломного навчання лікарів-педіатрів

Превагами дистанційної післядипломної освіти є гнучкість, оперативність в організації роботи лікарів-педіатрів на циклах ТУ, комфортність в розподілі робочого часу фахівців. Можливість вільного формування тематики циклу більш повно реалізує можливості безперервного професійного розвитку.

Преимущества и сложности дистанционного последипломного образования врачей-педиатров

Преимуществами дистанционного последипломного образования является гибкость, оперативность в организации работы врачей-педиатров на циклах ТУ, комфортность в распределении рабочего времени специалистов. Возможность свободного формирования тематики цикла, тематического усовершенствования более полно реализует возможности непрерывного профессионального развития.

Advantages and complications controlled from distance education of doctors-paediatricians

Advantages of the controlled from of the distance education are flexibility, operativeness in organization of paediatricians work on cycles DE, comfort in distributing of working hours of specialists. Possibility of the free forming of subject of cycle allows more fully realize possibilities of continuous trade education.

Ключові слова: дистанційне навчання, лікарі-педіатри.

Ключевые слова: дистанционное обучение, врачи-педиатры.

Key words: distance education, doctors-paediatrician.

<i>Стебліна Н. П., Прохоренко В. Л., Балагова Л. П., Маслова Є. П.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ "ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ".....	236
<i>Ткаченко М. М., Поперека Г. М.</i> РОЗБІР ХВОРОГО ПРИ ВИВЧЕННІ РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	236
<i>Хворостінка В. М., Журавльова Л. В., Александрова Н. К., Цівенко О. І.</i> МОЖЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ №3.....	237
<i>Хомазюк Т. А., Борисова І. С., Березуцький В. І., Єгоров К. Ю., Кравченко О. І., Черевашко В. В.</i> СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: ПЛЮСИ ТА МІНУСИ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	239
<i>Цехмістер Я. В., Нетяженко В. З., Мельник В. С., Горова О. С.</i> ВИХОВНА РОБОТА - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	241
<i>Черкашин С. І., Карнківський А. Я., Сторожко А. І., Цвинтарний А. В., Щерба В. В., Росоловська С. О., Жилан Н. І., Стаханський О. О., Стаханська О. О., Оконський Е. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ НА ШЛЯХУ ДО ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	242
<i>Чулак Л. Д., Бас А. О., Шутурмінський В. Г.</i> ДОСВІД КАФЕДРИ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ОДМУ З ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ	243
<i>Шкробот С. І., Венгер О. П., Несторович Я. М., Сновида Л. Т., Смашина О. Є., Мисула Ю. І.</i> ДО ПИТАННЯ ЗАСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У МЕДИЧНОМУ ВУЗІ	245
<i>Швед М. І., Сміян С. І., Слаба У. С., Мартинюк Л. П., Гребеник М. В., Якубишина І. Г., Насалик Б. Г., Грималюк Н. В., Коморовський Р. Р., Савченко І. П., Мазур Л. П., Боднар Р. Я., Лихацька Г. В.</i> ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ У ВИВЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ.....	247
<i>Шимон В. М., Болдіжар О. О., Скрип В. В., Василюнець М. М., Шніцер Р. І., Вайнагій О. М.</i> СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ" В РАКУРСІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	249
<i>Яшан О. І., Протасевич Г. С., Андрейчин Ю. М., Ковалик П. В., Ковалик А. П., Мальована І. В.</i> ВИКЛАДАННЯ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ.....	250
Розділ V. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ	
<i>Білай І. М., Дарій В. І., Бушуєва І. В., Райкова Т. С., Зарічна Т. П., Демченко В. О., Білоус М. В., Пругло Є. С.</i> ПОБІЧНІ РЕАКЦІЇ ТА КОНТРОЛЬ БЕЗПЕКИ ЛІКІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНТЕРНІВ	253
<i>Боярська Л. М., Котлова Ю. В., Рижов О. А.</i> ПЕРЕВАГИ І СКЛАДНОЩІ ДИСТАНЦІЙНОГО ПІСЛЯ ДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ПЕДІАТРІВ.....	254
<i>Вдовиченко Ю. П., Вернер О. М., Головань Д. І.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЗИДЕНТУРИ В УКРАЇНІ - ШЛЯХ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ МЕДИЧНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	255
<i>Ветютнева Н. О., Пилипчук Л. Б., Тодорова В. І., Баланда П. П., Марусенко Н. А., Паршина Н. І., Моцич О. П.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРОВІЗОРІВ ТА ЛІКАРІВ В РАМКАХ НОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	257
<i>Видиборець С. В., Гайдукова С. М.</i> ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	259
<i>Гудзь Н. І., Коритнюк Р. С., Калинюк Т. Г., Коритнюк О. Я.</i> ДО ПИТАННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНОГО ПРОВІЗОРА.....	260